

MEGTORLÁS A FILMSZAKMÁBAN

Új (jég)korszak hajnala

GERVAI ANDRÁS

1 9 5 6

AZ IDEOLÓGIAI HEGEMÓNIA VISSZASZERZÉSÉNEK JEGYÉBEN AZ 1956-OS FORRADALOM LEVERÉSE UTÁN A FILMSZAKMÁBAN IS MEGKEZDŐDÖTT A „RENDCSINÁLÁS”.

A forradalom eltiprása után – a kádári konszolidáció kezdetéig – hét szűk esztendő köszöntött az országra, az emberekben fortélyos félelem uralkodott el. A Párt megerősítette hatalmát, újjászervezte a hadsereget, létrehozta a Munkásőrséget, átmentette az ÁVH-t (személyi állományát, és ezzel részben a módszert, stílust, szemléletet is). A szellemi, kulturális élet irányításán, a forradalom előkészítőinek tartott írók, újságírók, értelmiségiek megregulázásán művészeti szervezetek, intézmények, minisztériumi és Központi Bizottsági osztályok apparatcsikjai szorgoskodtak. Az ideológiai hegemonia visszaszerzésének jegyében a filmszakmában is megkezdődött a rendcsinálás, tisztogatás, a Színház és Filmművészeti Szövetséget is feloszlatták 1957-ben (a Filmművész Szövetség újralapításra csak 1959 szeptemberében került sor).

Az előző években egyre inkább kiszabadult reform-szellemet azonban nem lehetett teljesen visszazárni a palackba. A hatalom az 1956-ban elkészített vagy forgatásra előkészített filmekre gyanakvással tekintett. Révész Miklós filmfőigazgató (1957-63) 1957. június 19-i keltezésű, Aczél Györgynek, a miniszterhelyettesi értekezletre készítette, *Játékfilmművészetünk helyzete* című vitaanyagában így fogalmazott: „/.../ 1956 nyarának és kora őszének lázas, politikailag teljesen összezavarodott légkörében sokszor napi politikai hangulatok alapján változtattak a gyártásban lévő filmek forgatókönyvein kritikai irányba, sőt rendeztek vasosan tendenciózussá egyes filmeket /.../. Még a magyar jakobinusokról szóló *Kioltott lángok* (A császár parancsára – G. A.) is magán viseli a Rajk-ügy és a Farkas-ügy széles vitáinak hangulatát.”

Jó néhány film forgatókönyvét alaposan átírták, több film bemutatását meg akarták akadályozni (*A császár parancsára*, *A csodacsatár*, *A gerolsteini kaland*) és – akár 1947-ben, egy másik korszakváltás küszöbén – betiltottak három filmet (*Eltűszentett birodalom*, *Keserű igazság*, *Nagyrozsdási eset*)

ELTŰSZENTETT BIRODALOM

A Török Tamás rádiódramaturg írásából készített parabolikus mesefilm főszereplői a kegyetlen zsarnok király – aki még azt is megköveteli, hogy tüsszentesek mindenki azt kívánja: „Egészségére!” –, a parancsnok ellenszegülő bátor juhász és az álhűs, naiv királylány. A börtönbe vetett romlatlan népi hős végül kiszabadul és csodafurulyája szavára a király és díszes kompániája beleugrál a kútba. A film erejét, hatását gyengíti harsánysága, a szájbarágós, itt minden meg lesz mutatva, magyarázva stílus. A cenzoroknál kiverte a biztosítékot a történet, különösen a befejező felirat („A zsarnokságnak vége”).

Vásárhelyi Tibor főhadnagy, a politikai rendőrség (BM ORFK II.-3 d alosztály) munkatársa nyomozni kezdett a film ügyében. 1957. április 17-i jelentésében arról számolt be, hogy járt a Művelődésügyi Minisztérium Filmfőigazgatóságán, a Hunnia Filmgyár gyártási osztályán és a Filmlaboratóriumban a gyártás körülményeinek és „a film mondanivalójának vizsgálata céljából.”

A Minisztérium 1955. június 16-án adta meg a film gyártási engedélyét, az előkészítési munkák azonban a kapacitás és a pénz hiánya miatt augusztusban abbamaradtak. 1956. március 15-én újra megkezdődött, május 24. és augusztus 10. között pedig teljes ütem-

ben folyt a gyártás, az utómunkálatok 1957. február 21-én fejeződtek be. A Filmfőigazgatóságon nem hagyták jóvá a film nyitó és záró kísérőszövegét. Az új szöveg április 3-ra készült el.

„A film az ellenforradalom előtti hónapokban készült. A szöveg és a film mondanivalója tükrözi ezt a körülményt és erősen eltér Török Tamás eredeti elképzeléseitől. E miatt Török nem vállalta magára a filmet és 1956. október 22-én a Filmgyár igazgatójával, Bányász Imrével közölte írásban a véleményét.

A fenti ügyben ez idáig a következő lépéseket tettük:

1. Elkoboztuk a film egy teljes kópiáját.
2. Lefoglaltuk a film forgatókönyvének 5 példányát és a kivitelezéssel kapcsolatos levelezési anyagot, valamint a gyártási naplót.
3. Lefoglaltuk az első kísérőszöveget, ennek tekercsét.
4. Zároltuk a film összes elkészült kópiáját 6 példányban a gyártásnál felhasznált egyéb filmanyaggal együtt, és betiltottuk a film forgalmazását.

Intézkedésként javaslom a következőket:

1. Török Tamás tanú kihallgatását, melyet jegyzőkönyvileg rögzítünk.
2. Kivizsgálni a film bemutatását megelőző, erősen eltúlzott hirdetési kampány mozgatóit.

A jelentéshez csatolom Török Tamás átíratát, a film tartalmi kivonatát, az első és második szpiker-szöveget és a gyártás-főirányító, Gottesmann Ernő intézkedéseinek másolatát.”

Április 18-án Tárnok János, filmfőigazgató-helyettes a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága Művelődésügyi osztályvezetőjének írt. Azt kérte, hogy a Népszabadság aznapi számában, az *Eltűszentett birodalom*ról megjelenő hirdetést miatt vonják feyelemi úton felelősségre a FÖMO, a mozikat üzemeltető vállalat igazgatóját.

Július 5-én, az *Élet és Irodalomban* *Keserű igazság filmgyártásunk helyzetéről* címmel cikk jelent meg, amelynek szerzője, I. K. (Imre Katalin) az *Eltűszentett birodalom* és a *Keserű igazság* című filmeket „teljességgel előadhatatlannak” nevezte. Nyilván ezt illetékes helyen megsúgták neki.

Vásárhelyi Tibor főhadnagy 1957. szeptember 4-i jelentése szerint viszont Révész Miklós azt közölte vele, hogy „a Filmfőigazgatóságnak szán-

dékában van a jelenleg zárt *Eltűszentett birodalom* c. film bemutatása is, a megfelelő kivágásokkal.” Aczél „miniszterhelyettes elvtárs visszaérkezése után a BM. részéről hivatalos megbeszélést kívánunk folytatni /.../.”

A filmet végül csak 1990-ben mutatták be. Banovichot – a betiltás miatt és azért, mert közvetlenül a forradalom leverése után rögzítette az ún. aszszonytüntetést – a III/III hosszú ideig „veszélyes elemként” tartotta számon, és figyelte. 1964-ben rendezhetett újra játékfilmet.

KESERŰ IGAZSÁG

A mai szemmel nézve didaktikus és sematikus film alkotóitól nem lehet elvitatni az érdemet, hogy végre megpróbáltak szembenézni a személyi kultusszal, őszintén beszélni a Rákosi-rendszerrel. Hankiss Elemér szerint (Filmvilág, 1986/4) e filmmel kezdődött meg a magyar művészet „nehézes, lassú és hősiességű feltáplálása.”

A film egy torzult jellemű munkásigazgató ámokfutását rajzolja meg, aki előtt csak egy cél lebeg, hogy határidőre elkészüljön a nagyberuházás, mert akkor jutalmul tröszt-vezető lehet. Az sem érdekli, hogy a

helyetteseként maga mellé vett mérnök barátja – aztán több munkás – is jelzi, hogy a hatalmas betonsiló repedezik. A tragédia be is következik, hősiesség helyett azonban főmérnök barátját tartóztatják le, aki koholt vádak alapján nem sokkal korábban már börtönben ült.

Az elvhűnek látszó igazgató valójában kiskirály, jellemtelen, kisszerű ember. A kritikát nem viseli el, könyörtelen önzését demagóg jelszavakba csomagolja, és semmilyen eszköztől nem riad vissza hatalma megtartása érdekében. Az egyre sematikusabbá váló, intrikus figura szinte magába sűríti a rendszer vezetőinek rossz tulajdonságait, torz vonásait.

Vásárhelyi Tibor 1957. április 19-i „zárt filmek elkobzása” tárgyában írt jelentésében is – amelyet aláírt Harangozó Szilveszter alosztályvezető (1966-tól a III/III csoportfőnök helyettese) is – előkerült a *Keserű igazság*. „Hivatalos kapcsolatunktól és a Művelődésügyi Minisztérium Filmfőigazgatóságától kapott értesüléseink szerint /.../ még 3 film forgalmazását állította le a minisztérium. Ezek a *Kioltott lángok*, *Csodacsatár* és a *Keserű igazság*.”

„Miniszternek nézik”

(Kalmár László:
A nagyrozsdási eset –
Tompai Sándor)

c. filmek. Mindhárom az októberi ellenforradalom előtti időben és légkörben készült. Részint cselekményének rossz irányban történő aktualizálása miatt, a filmek bemutatása igen káros lehet.

Javasolom mindhárom film 1-1 kópiájának lefoglalását, a B.M. épületébe szállítását, valamint rövid időn belül az *Eltűszentett birodalommal* együtt levétetését. Helyesnek tartom erre az alkalomra a Művelődésügyi Minisztériumból, mint hivatalos kapcsolatot, Barna Gyula Főosztályvezetőt meghívni.

Tekintettel arra, hogy a négy film előállítására több millió forint kárt jelent népgazdaságunknak, javasolom hasonló eset megelőzésére a jelenleg gyártás alatt álló filmek felülvizsgálatát politikailag megbízható szakvezetők bevonásával. A felülvizsgálatokat javasolom a Budapesti Főosztály hatáskörében lefolytatni /.../.”

(Bányász Imre, a filmgyár igazgatójának 1956. május 9-i levele szerint A *csodacsatár* és az *Eltűszentett birodalom* előkalkulált ára 4,1 millió, a *Keserű igazságé* 3, 8 millió forint.)

SÁGVÁRI ÉS DARVAS

Ságvári Ágnes (Ságvári Endre húga) – 1956-60 között az MSZMP KB-Iroda vezetője – augusztus végén magán-

szorgalomból, egy kétoldalas feljegyzésében négy filmet jelentett fel Kádárnál. „A jelenlegi politikai helyzetben, mikor ideológiailag, művészileg pártos alkotások nem születnek, másfél hónapon belül négy ellenséges tendenciájú filmet bemutatni nagyon veszélyes.” A Keleti Márton rendezte *A csodacsatár* főcímről szerinte nem lehet levenni a forgatókönyvíró, a disszidens Méray Tibor nevét, az pedig még nagyobb baj, hogy a film „éles, egyértelmű uszítást tartalmazott.”

A *császár parancsára* című film Ságvári szerint az áthallás miatt veszélyes: az a Hajnóczy-összeskűvésről szól, „amikor az osztrák önkény a kis nép lángoló szabadságmozgalmát fegyverrel törte le.”

(A filmben Hajnóczy József majdnem tökéletes jellem: mindvégig elszánt, tudatos,

KRISTÓF ÉVA FELVÉTELE

elvi kérdésekben hajlíthatatlan. Ő és a többi jakobinus is kicsit a kommunista eszme előhírnökeiként jelenik meg. A film szájbarágósan igyekszik megidézni a kort, megértetni a mozgalom születésének okait, de bizonyos fokig átrajzolja a történelmet, az aktuálpolitikai céloknak megfelelően felstilizálja, idealizálja a valóságot és a szereplőket. A jakobinusok tudatosak, s pontosan, világosan, naprakészen úgy fogalmazzák meg véleményüket a társadalmi viszonyokról, a nép kiszolgáltatottságáról, a szükséges reformokról, hogy azt egy marxista történész is megígyelné.)

Az Offenbach-operett alapján készült – Farkas Zoltán rendezte – *Gerolsteini kaland* bemutatásával az volt Ságvári problémája, hogy a főszereplő Darvas Iván börtönben ül.

Augusztus 28-án egyébként a politikai rendőrség (II-3 d.) főhadnagya, Vásárhelyi Tibor telefonon beszélt a Filmfőigazgatóság vezetőjével. Révész szerint a film „bemutatható, mert Darvas Iván letartóztatásáról az országban legfeljebb ötezer ember tud. A bemutatást azzal is indokolta, hogy a film eléggé költséges kiállítású és nem engedhető meg a betiltáson keresztül ily nagy összeg kárbevezése. /.../”

A szeptember 4-én kelt jelentésében arról is beszámolt Vásárhelyi, hogy aznap ismét felhívta Révészt, mivel „a film bemutatójának reklámozása a nyilvánosság előtt tovább folyik. /.../” Vásárhelyi azt is fontosnak tartotta megemlíteni, hogy ügynöki jelzések szerint „augusztus 31-én szombaton a Szikra filmszínházban sajtóbemutató keretében vetítették a filmet. A filmben a jelentés szerint Darvas Iván színésznek van egy börtönben játszódó jelenete, melyben megkérdezik tőle, hogy miért zárták be. A szerep szerinti felelet az, hogy ő nem tudja mi az oka, mert ártatlan. Az állam a bűnös, mely oda juttatta, az államot kellene megbüntetni. A jelenlevő újságírók ennél a jelenetnél nagy ovációval adtak kifejezést tetszésüknek. /.../” A mozikban az előzetesekben is „játszanak egy-két részletet a tárgyszerinti filmből. A mo-

zikban Darvas Iván jeleneteinél meglehetősen hangos morajlás, megjegyzések voltak tapasztalhatók, mely a bemutatás után előreláthatóan fokozódni fog. Ezt a véleményt erősítik azok a rémhírek, melyek városzerte keringenek Darvas állítólagos szabadlábra helyezése, öngyilkossága, szökése stb. körül.”

Ságvári Ágnes a feljegyzésében a legveszélyesebbnek *A nagyrozsdási eset* tartotta, mert az „hibáinkat a rendszerrel szemben ellenséges nézőpontból támadja. A pártközpont dolgozóinak bemutatták a filmet, komoly felháborodást keltett /.../”.

A NAGYROZSDÁSI ESET

1957. szeptember 3-án az MSZMP PB ülésén a „Különfélék” című napirendi pontban Kállai Gyula művelődési miniszter, a KB ideológiai titkára referált – a Ságvári által is jelzett – problémás filmekről. A PB tagok *A császár parancsára*, *A csodacsatár* és a *Gerolsteini kaland* forgalmazására rábólintottak. A *csodacsatár* „ügye” megoldódott azzal, hogy a főcímről lekerült Méray neve, kivágták a szintén disszidens Puskás öcsi jeleneteit, s néhány új jelenet is forgattak a filmhez. Darvas személye – és az, hogy 22 havi börtönbüntetést tölti – már nem tűnt akadálynak. (Május közepén, a letartóztatásakor még felmerült annak a lehetősége, hogy a főszerep-

lésével készült és két héttel korábban bemutatott *Bakaruhábant* levegyék a műsorról.)

Kállai Gyula a PB ülésen nem értett egyet a filmfőigazgató írásos véleményével miszerint *A nagyrozsdási eset* „Semmi esetre sem megy el a Nemzeti Színházban bemutatott *Uborkafa* című darab élességéig.” (Urbán Ernő /1918-1974/ Kossuth-, és József Attila-díjas újságíró, író nagysikerű, a maga műfajában úttörő szatírájában a személyi kultusz torzulásait: a bürokráciát, kiskirálykodást, karrierizmust vette célba.) Kállai azt javasolta, hogy a filmet mutassák meg Kádárnak. A PB végül a betiltás mellett döntött. Gondolták, abból baj nem lehet.

A filmet 1957 elején – talán a kellő éberség hiánya miatt – forgathatták le. Gyárfás Miklós 1952-ben játszódó forgatókönyve tulajdonképpen a *Revizor* alapötletét aktualizálja, variálja. A kisváros egykori szülöttjét, az átutazóban levő borellenőrt – sofőrije félrevezető információja alapján – miniszternek nézik, aki aztán hatalmával élve meganynyi problémát megold. Kalmár László, a rutinos mesterember – többek között a *Halálos tavasz*, a *Dankó Pista*, a *Tóparti látomás*, a *Déryné* rendezője – a felszabadulás előtti vígjátékok dramaturgiai eszköztárát, hatásmechanizmusát vette kölcsön, azokra épített.

„Teljességgel előadhatatlan”

(Várkonyi Zoltán: Keserű igazság – Sinkovits Imre, Bessenyei Ferenc, Bánhidi László, Molnár Tibor)

INKEY TIBOR FELVÉTELE

SCHANDL TERÉZ FELVÉTELE

Cselekménybonyolítása nem túl leleményes, a szereplők magatartása a jól ismert rugóra jár. Társadalomkritikája túl általános, a rendszer torzult működése is csak külsőségeiben, karikatúrisztikusan jelenik meg. A film mindennek ellenére sztorijának, a szellemes bemondásoknak, s mindezekelőtt is a tucatnyi kiváló színész játékának köszönhetően ma is nézhető és szórakoztató.

„MÓDOSÍTÁSOKAT KÉRTÜNK”

Az ideológiai éberséget, túlzott óvatosságot tükrözi Révész Miklós filmfőigazgató 1957. július 8-i, Aczél Györgynek készített felterjesztése, amelyben sorra vette a készülő filmek problémáit.

Éjfélkor. „Íróilag (főfigurák megerősítése) és eszmeileg még erősítésre szorul.” Révész György rendező, Boldizsár Iván író a disszidálni/nem disszidálni 1956 utolsó negyedében súlyos dilemmáját dolgozta fel kissé propagandisztikusan.

Bolond április. „Társadalmi mondanivalója alig van, ennél is módosításokat kértünk.” A Fábri Zoltán rendezte, Karinthy

„Az áthallás miatt veszélyes”

(Bán Frigyes: A császár parancsára – Bessenyei Ferenc, Pálos György)

Láz. „Ideológiailag ez sem kifogástalan, javításokat ennél is kértünk.” Gertler Viktor rendezése Szabó Barna – a bauxit felfedezője – sajátosan alakuló karrierjének, felemelkedésének és bukásának a története, a magyar alumínium, egyben a két világháború közötti magyar kapitalizmus drámája. Az érdekes és szórakoztató film ma már nehezen érthetően a bemutatása után heves, s nyilvánvalóan felülről irányított sajtótámadások kereszttüzebe került, ennek ellenére – vagy talán ezért is – közönségsiker lett. A kritikákban sokféle igaztalan vád, komolytalan érv is megfogalmazódott. Rényi Péter szerint – Népszabadság, 1957. október 19. – szerint a Láz „alapjában nacionalista, ellenséges ideológiát terjeszt (pl. vitathatatlan, hogy a bauxit tőkés kiaknázásnak lehetőségeiről szóló példálózás a tavalyi sovinszta hullám jellegzetes üledéke.)” A film akaratlanul is egy,

Ferenc írta könnyed, szórakoztató történet a harmincas években játszódik, s egy egyetemista fiú és egy csinos fiatalasszony balul sikerült kalandjáról szól.

a hatalom számára érzékeny pontot érintett, azt, hogy az egyik legexportképesebb nyersanyagunkat a Szovjetunióba szállították ki.

Vulkán (végleges címe: *Ház a sziklák alatt*): „A forгатókönyv első változata társadalomhoz nem kötött, filozófiailag nem tiszta. Javítani kell rajta /.../”. Makk Károly és Tatay Sándor író filmjét csak 1958-ban forgatták le és 1959 elején mutatták be.

Szóba került egy másik Makk-opus is a *Vöröslámpás ház* (végleges címe: *Egy erkölcsös éjszaka*), amelyet a rendező állítólag már nem tartott aktuálisnak. Elkészítésére Makknak két évtizedet kellett várnia.

A filmtervek között szerepelt – a rendező és író személyének megnevezése nélkül – az *Elárvult emberek*. „Egy ausztriai magyar menekült táborban nagy reményekkel néznek jövőjük elé a disszidensek. A film 5-6 ember sorsán keresztül bemutatja, milyen aljas hazugságokra épült a Nyugat mindent ígérő propagandája. A remények a táborban egyre alább szállnak, míg végül teljesen elfogynak, s a film két fiatal hőse öngyilkos lesz.”

RETORZIÓK

A filmgyári (és általában a filmszakmai) tisztogatásnak – más területekkel, szakmákkal összehasonlítva – viszonylag kevesen estek áldozatul.

A forradalomban két filmes harcolt fegyveresen. Csongovai Per Olaf (1930-2005) filmrendező a Tűzoltó utcai felkelőcsoport helyettes parancsnoka és a Nemzetőrség operatív tagja volt. A forradalom bukása után Franciaországba emigrált. Magyar József operatőr-rendezőről Nyers Gyula, a filmgyár MSZMP vezetőségi tagja 1957. augusztus 15-én azt írta Aczél Györgynek, hogy „részt vett a tüntetéseken, azok filmen való megörökítésében. Sokak véleménye szerint fegyveresen is harcolt. Ennek kivizsgálása folyamatban van.” Feltehetően a forradalom alatti tevékenységével zsarolták meg és szervezték be „Orosz” fedőnéven 1958. július 14-én. 1963-ig jelentett.

A forradalmi események rögzítésében sok játék, és dokumentum filmrendező, operatőr vett részt. Közülük a Budapest Filmstúdió (korábban Magyar Híradó-, és Dokumentumfilmgyár) néhány dolgozóját, Basilides Ábris filmrendezőt, a munkástanács korábbi vezetőjét, Györffy József gyártásvezetőt, Lohr Ferenc hangmérnököt, Rodriguez Endre filmrendezőt 1956. november 30-án letartóztatták. Több mint egy hét után szabadon engedték őket és csak hivatali hatalom túllépésében találták őket vétkesnek.

A bűnbak egyedül Teuchert József, a Hunnia gyártásvezetője lett, aki – Bányász Imre, a Hunnia igazgatójának utasítására – a forradalom alatti forgatásokat koordinálta. 1958. április 17-én öt év börtönbüntetésre ítélték. A vádirat szerint az „ellenforradalom idejében egy olyan csoportot vezetett, amely az ellenforradalomnak ferde beállításban történő fotografálását tűzte ki célul /.../” Szövetkezett „a népköztársaság legadázzabb ellenségeivel abból a célból, hogy a nyugati imperialisták törekvéseit szolgáló hamis bizonyítékokat összegyűjtse és azokat a külföldi imperialistáknak kijuttassa. /.../ külföldön a tendenciózusan beállított felvételekből a népköztársaságra nézve kedvezőtlen hangulatot teremthettek.”

1957. május 17-én az „Almás” fedőnévű – nem beazonosítható – ügynök 5 oldalas jelentésében többek között arról tudósított, hogy „a pártszervezet egy negyven nevet magába foglaló listát juttatott el Darvas József igazgatónak és a minisztériumnak. Ennek a negyven személynek kéri elbocsájtását azzal, hogy ellenforradalmi magatartásúak. /.../ azt mondják, sok vezető művész is van köztük s a munkástanács számos tagja.”

A gyári MSZMP szervezet június 13-i jelentése szerint végül „csak” 13 főt bocsátottak el, „köztük, mint legfőbb személyeket dr. Katonát, Sörös Imrét, Teuchert Józsefet.” (Dr. Katona Jenő gyártásvezető, a forradalom alatt az igazgatóság tagja, Sörös Imre díszlettervező). A 13-ak közé tartozott Lénárt István gyártásvezető és Bacsó Péter dramaturg is.

Kállai Gyula a PB május 14-i ülésén arról beszélt, hogy meg kell büntetni a rendszer ellen fellépett színészeket. Név szerint is említette Darvas Ivánt. Néhány hét múlva elkészült a lista: fél-egyévi szilenciummal sújtották többek között Bessenyei Ferencet, Darvas Ivánt, Mézáros Ágit, Sinkovits Imrét, Somogyvári Rudolfot, Soós Lajost. Külön lista készült a Magyar Rádióban is, ezen az előbbieket mellett ott találjuk Szakáts Miklóst is.

„Rájöttek, hogy öngólt lőnének”
(Keleti Márton: A csodacsatár – Ungváry László)

Deák György, a Budapest Filmstúdió igazgatója 1957. augusztus 9-én – lehet, hogy felsőbb utasításra – listát állított össze azokról, akik „/.../ az ellenforradalom alatt eszmei és tevéleges irányítói voltak gyárunk ellenforradalmi eseményeinek. Hazug rágalmozó beszédekkel uszítottak a Párt, a Szovjetunió és a népi hatalom ellen. Kommunistákat gyaláztak és tiltottak ki a gyár területéről. Sztrájkra uszítottak. Egész magatartásukkal méltatlanná váltak kintüntetéseik viselésére. /.../”

A listán szerepelt többek között Bodrossy Félix, Czabarka György, Hildebrand István, Homoki Nagy István neve. A Hunnia Filmgyár igazgató-helyettese, Gárdos György október 2-án terjeszt fel a maga jelöltjeit. Ott találjuk közöttük Badal Jánost, dr. Katona Jenőt, Teuchert Józsefet, Timár Istvánt és Hajnal György hangmestert, aki „munkáskáder létére gyalázta a pártot és a kormányt.”

Szerencsére a javaslatból nem lett semmi: az érintettek nyilván rájöttek, hogy öngólt lőnének annak beismerésével, hogy korábban a rendszer annyira „ellenségét” tüntették ki.

Források: Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára: V-14131; V-144758/3; A-1204; Magyar Nemzeti Levéltár: MOL – 288. f. 5/42. ő. e.; 208. f. 5/103. ő. e.; XIX. I. 4 aa, 48. ő. e.; XIX. I. 4. bbb, 48. ő. e.; M-KS 288.f./3 ő. e.

KOVÁCS GÁBOR FELVÉTELE